

Kultur- og likestillingsdepartementet

Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo

Telefon 21 02 34 00
Besøksadresse Tullins gate 2Kontingentskonto 8101 51 77837
Bankkonto annet 8101 28 96883post@forskerforbundet.no
www.forskerforbundet.no

Foretaksnr 971 422 505

Deres ref: 22/4032

Vår ref: 228887/2

Vår dato: 18.11.2022

Forskerforbundets høringsinnspill til ny boklov

Forskerforbundet representerer mange ansatte ved akademiske institusjoner og er derfor særlig opptatt av lovens virkeområde, herunder spørsmålet om hvorvidt «fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning» skal være omfattet av eller ikke. (jfr. boklovens § 3). Her er det i høringsnotatet to alternative forslag.

Forskerforbundet støtter alternativ 1, at fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning er omfattet av bokloven.

Forskerforbundet mener at en boklov med et fastprisregime bør inkludere all litteratur. Dette vil bidra til å beholde og videreutvikle norsk, samisk og kvensk som fagspråk og i utdanningen. Universiteter og høyskoler har et særlig ansvar for norsk som vitenskapelig fagspråk. Det er en utfordring at en økende andel av pensum og undervisningen gjennomføres på engelsk, som ikke er studentenes morsmål. Det er derfor viktig for formidling av vitenskap at akademiske tema, termer og begreper får sin naturlige plass i vitenskapelig litteratur på norsk. Dette gjør det mer tilgjengelig for fagfeller, studenter og samfunnet forøvrig.

Forskerforbundet har mange medlemmer med virke som forfattere. Det er viktig at det finnes insentiver for de vitenskapelig ansatte til å ville utvikle lærebøker på norsk. Dette vil være nødvendig for å sikre rekruttering av faglitterære forfattere som skriver på norsk (og samisk). Ut fra et likhets- og mangfoldsprinsipp, vil vi også vektlegge det som sies i høringsnotatet om at fastprisregimet i størst grad hindrer uforholdsmessige prisforskjeller avhengig av størrelsen på fagene. Fastprissystemet vil sikre bredde og mangfold best mulig slik at norskspråklige lærebøker ikke presses så langt ned i pris at insentivet for å skrive dem forsvinner.

Forskerforbundet vil peke på at det i mange sammenhenger er vanskelig, særlig innen humaniora og samfunnsfag, å skille mellom generell sakprosa og faglitteratur for profesjonsfaget (kanskje også pensumbøker). Et slikt skille kan føre til uheldige tilpasninger eller omgåelser.

Undersøkelser viser at studentenes læringsutbytte ikke er like godt om de kun leser og forholder seg til digitale og ikke fysiske tekster. Forskerforbundet mener det er klokt å verne om fysiske pensumbøker og tror fastprissystemet bidrar best til det. Forskerforbundet er videre opptatt av at studentene skal ha best mulig tilgang til pensumbøker, også ved mindre læresteder, og mener fastpris framstår som det beste virkemiddelet for å legge til rette for en fornuftig økonomi for forhandlerleddet og campusbokhandlerne. Fagbokhandlerne bidrar positivt til campusmiljøet på flere måter og er viktig både for ansatte og studenter. Det er samtidig viktig å påpeke at for studentene er prisen på lærebøkene en vesentlig faktor. Ny boklov må ikke bidra til økt prisnivå. I tillegg til fastpris bør fritak fra merverdiavgift gjelde alle bøker, både trykte og i lyd- eller e-bokformat.

Forskerforbundet foreslår at man i stedet for å forsøke å definere og håndheve et skille mellom fagbøker og lærebøker, tar i bruk lovforslagets definisjon for bok i vid forstand. Det bør videre skilles mellom trykte bøker og multimediale digitale læremidler. Dersom multimediale læremidler unntas fra bokloven, vil norske forlag kunne utvikle og tilby abonnement på digitale læremidler. Dette enten som et tillegg til en lærebok eller som selvstendige multimediale læremidler.

Forskerforbundet mener at dette i sum vil gi stabile og forutsigbare rammevilkår for at norske forskere skal kunne publisere sin forskning i bokformat. Slik sikres alle tilgang til forskningsbasert faglitteratur på norsk og samisk.

Plikt til å skaffe og levere bøker

Forskerforbundet støtter departementets forslag om at leveringsplikten også skal gjelde for eksemplarsalg av e-bøker. Det virker imidlertid noe tilfeldig at e-bøker ikke likebehandles som digitale lydbøker med tanke på leveringsplikt, jf. § 6 og §7. Særlig gjelder dette punktet om leveringsplikt til bibliotek. §7 Plikt til å tilby og levere digitale lydbøker, tredje ledd, inkluderer «digitale abonnementstjenester, til forhandlere som omsetter lydbøker og til bibliotek», mens § 6 Plikt til å skaffe og levere papirbøker og e-bøker kun nevner «en forhandler som bestiller disse». Forskerforbundet mener at e-bøker skal ha samme vilkår som digitale lydbøker, slik at krav om enkeltsalg av titler i e-bokformat blir lovfestet for at e-bøker ikke kan bli låst inn i abonnementstjenester. Forskerforbundet mener at leverandører skal forpliktes til å levere lyd- og e-bøker også til bibliotek, og at partene forpliktes til å inngå avtaler om pris og utlånsmodeller.

Kvensk bør omfattes av bokloven

Bokmål, nynorsk og samisk er omfattet av bokloven. Derimot er ikke kvensk språk med i forslaget. I 2005 ble kvensk anerkjent som eget språk med vern etter nivå II i Europeisk Charter for regions- eller minoritetsspråk. Fra 2006 har UiT Norges arktiske universitet gitt studietilbud i kvensk språk og kultur. Forskerforbundet foreslår derfor at kvensk språk omfattes av bokloven.

Med vennlig hilsen
Forskerforbundet

Guro Elisabeth Lind
Leder

Birgitte Olafsen
Generalsekretær